

Bart en Boris

DOEN AAN EMVI

Emvi doorslaggevend succes, maar opdrachtgevers blijven vooral de centen tellen

Nieuwe wet leidt nog nauwelijks tot andere kijk op aanbesteden

Eind november zijn tijdens een symposium van Het Aanbestedingsinstituut Bouw & Infra en Stichting Marktwerking Installatietechniek (SMI) de resultaten gepresenteerd van onderzoek naar de effecten van de nieuwe aanbestedingswet. De wet beoogt vooral meer verschillende kwaliteitscriteria gewicht te geven in gunningen. Of dat gelukt is, valt te betwijfelen. Wat het onderzoek vooral aan het licht lijkt te brengen, is dat een lage kostprijs veruit favoriet blijft bij de opdrachtgevers.

Auteur: Paul van der Sneppen

De nieuwe aanbestedingswet is per 1 april 2013 in werking getreden. Centraal in de wet staat de Economisch Meest Voordelige Inschrijving (Emvi). Met de invoering van de nieuwe wet geldt namelijk dat bij de gunning van een opdracht het zogenaamde 'Emvi, tenzij'-principe wordt gehanteerd. De opdrachtgever kijkt welke inschrijving economisch het meest voordelig is. Daarvoor gelden een aantal criteria die veel verder reiken dan enkel de geoffreerde prijs. Wanneer de opdrachtgever toch voor de laagste prijs kiest, moet hij dat goed motiveren. Deze aanpassing maakt het mogelijk om een beoordelingscriterium als bijvoorbeeld duurzaamheid veel meer gewicht te geven. Zo is de gedachte achter de nieuwe wet.

Laagste prijs

Of dat ook werkelijk gebeurt, is echter nog maar de vraag. Toezichhouders SMI en het Aanbestedingsinstituut Bouw & Infra tikken opdrachtgevers die nog steeds consequent op laagste prijs gunnen, voortdurend op de vingers, zo laat Joost Fijneman van het aanbestedingsinstituut tijdens de presentatie van het rapport weten.

Het begrip Emvi is zo breed dat er weinig boetseerwerk voor nodig is om er een wassen neus van te maken

De onderzoekers van het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) hebben twee gelijke kwartalen met elkaar vergeleken, één voor de invoering van de aangepaste wet en één meteen na de invoering. Daarbij vallen vooral twee dingen op. Het aantal Emvi-contracten is explosief toegenomen, van 23 in de lente van 2012 tot 79 procent afgelopen voorjaar. In dezelfde periode is echter ook het gewicht van de prijs binnen de toegepaste kwaliteitscriteria gestegen van 42 procent naar maar liefst 73 procent.

Draagvlak

Het lijkt erop dat de wet voorziet in richtlijnen die het opdrachtgevers makkelijker maken om beter op verschillende kwaliteitsaspecten te gunnen. Het effect daarvan is echter niet, zoals gehoopt, dat de opdrachtgevers nu plots een heel andere visie ontwikkelen op aanbesteden. De nieuwe wet maakt eerder pijnlijk duidelijk dat er nog weinig draagvlak in de markt is om anders met

gunningen om te gaan dan men gewend is. Uit de EIB-evaluatie blijkt dat wie tegen de laagste prijs biedt de meeste kans heeft de opdracht te krijgen, ongeacht de overige scores.

Toch is er ook opvallend weinig weerstand tegen de aangepaste wet. Alle opinieleiders op dit thema lijken voorstander van een betere toetsing op kwaliteit. Ed Nijpels, voorzitter van NL Ingenieurs, draagt daarvoor in vakblad Cobouw een mogelijke verklaring aan: 'Kwaliteit en lage prijs gaan samen, mits je écht op kwaliteit selecteert.' Hij haalt daarbij analyses aan van ProRail en Rijkswaterstaat. Beide opdrachtgevers hebben onlangs hun best value procurement (BVP) opdrachten geanalyseerd. 'Wat blijkt? In de helft van alle gevallen offreert de aanbieder met de hoogste kwaliteitscore ook de laagste prijs.'

Maar liefst 72 procent van de aanbestedingen beoordelen op duurzaamheidscriteria

Concurreren

Roel Reuser, adviseur contractering en risicomanagement bij Twynstra en Gudde verwacht echter niet dat de nieuwe wet in de praktijk veel besparing oplevert. Net als Nijpels is ook hij in de pen geklommen na de presentatie van het EIB-rapport. Hij stelt onder meer vast dat de kwaliteitscriteria duurzaamheid en projectbeheersing veel toegepast worden. 'Om partijen op deze criteria te laten concurreren, moet je die onderdelen veel gewicht geven bij de beoordeling. Dan ligt het risico op de loer dat er onnodig veel geld wordt uitgegeven aan zaken die niet bijdragen aan een economisch voordelige propositie.'

Niemand lijkt mordicus tegen de gedachte achter de nieuwe aanbestedingswet, een beoordeling op kwaliteitscriteria die veel breder kijkt dan alleen prijsstelling. Maar dat de vernieuwde wetgeving een storm van veranderingen teweeg zal brengen, wordt door velen betwijfeld.

Reuser laat zich nog het meest kritisch uit over de Emvi. Eén van de zwakke plekken in de nieuwe wet is volgens hem dat deze wel erg veel ruimte laat voor invulling door de opdrachtgevers: 'Het begrip Emvi is zo breed dat er weinig boetseerwerk voor nodig is om er een wassen neus van te maken.'

Efficiënt

De EIB-onderzoekers lijken die kritiek met Reuser te delen. Zij constateren in het rapport dat nagevoel elke opdrachtgever zijn eigen Emvi-criteria hanteert. Ze voegen daar de aanbeveling aan toe om tot meer uniformiteit te komen: 'Dat zou tot efficiëntere procedures kunnen leiden.'

Wie misschien wel de vlag uitsteken bij het lezen van het EIB-rapport, zijn de milieuorganisaties. De meest gebruikte kwaliteitscriteria hebben namelijk betrekking op duurzaamheid, zo meldt het rapport. Maar liefst 72 procent van de aanbestedingen beoordelen op duurzaamheidscriteria. Maar ook op dat thema prikkelt de nieuwe wetgeving opdrachtgevers onvoldoende om plots een nieuwe, brede visie aan de dag te leggen. De CO₂-prestatie of -ambitie is favoriet binnen het thema duurzaamheid. Dat heeft volgens de onderzoekers vooral te maken met het feit dat de CO₂-prestatieladder bij opdrachtgevers ingeburgerd is geraakt. Andere indicatoren die de ecologische voetafdruk van een project kunnen helpen kwantificeren, zoals productduurzaamheid, worden echter nog zelden als kwaliteitscriterium toegepast.